Väestönsuojan yleinen käyttöönottosuunnitelma

Joensuun Kodit

Joensuun Elli

Merimiehenkatu 30, 80100 Joensuu

Mikko Pesonen

Kata Safety Oy

040 175 7868

mikko.pesonen@kata.fi

www.kata.fi

Sisällysluettelo

1 Väestönsuoja 1

2 Väestönsuojan tiedot 3

3 Väestönsuojan käyttöönotto 4

3.1 Purkaminen 4

3.2 Rakentaminen ja sekä materiaalin tarkistus 5

3.3 Ilmanvaihto ja tiiveys 6

3.4 Vesi-, lämpö- ja jätehuolto 10

3.5 Sähkö ja valaistus 12

3.6 Viestiyhteydet 13

3.7 Väestönsuojan alueet 13

3.8 Väestönsuojaan mukaan otettavat tarvikkeet 14

Liitteet

Liite 1 Väestönsuojan varusteet

1 Väestönsuoja

Väestönsuojalla tarkoitetaan rakennukseen tai sen yhteyteen tehtyä erillistä tilaa tai erillistä rakennusta, jonka tehtävä on antaa ihmisille suojaa siellä, missä ihmiset normaalistikin liikkuvat, käyvät töissä ja asuvat (SPEK).

Väestönsuoja on ensisijaisesti tarkoitettu väestön suojaamiseen sotilaallisen hyökkäyksen aikana. Normaalioloissa väestönsuoja on yleensä harrastustilana, varastona tai jossain muussa käytössä. Väestönsuoja ei ole normaaliajan onnettomuuksia varten siinä kunnossa, että sinne voitaisiin välittömästi suojautua. Kaikissa yllättävissä suojautumista vaativissa tilanteissa sisätiloihin suojautuminen on ensimmäinen vaihtoehto.

Kun väestönsuojelu on määrätty saatettavaksi tehostettuun toimintaan tai valmiustilaan, on väestönsuojat laitettava käyttökuntoon viipymättä, viimeistään kuitenkin 72 h kuluessa edellä mainitun määräyksen antamisesta. Määräys tehostettuun toimintaan siirtymisestä annetaan yleisillä tiedotusvälineillä ja sen perillemenon varmistavat paikalliset väestönsuojeluviranomaiset.

Määräyksen antamisen jälkeen väestönsuojan saattaminen mahdollisimman nopeasti käyttökuntoon edellyttää, että tyhjentäminen ja väestönsuojan varustaminen on suunniteltu etukäteen. Usein suojaa käytetään tavaroiden varastointipaikkana, joissa tilojen käyttäjät saavat säilyttävät omia tai yrityksen tavaroita. Väestönsuojaa käyttökuntoon laitettaessa täytyy tyhjentää myös varastot tai tilat, joiden haltijat eivät ole paikalla. Siksi on ennakkoon suunniteltava, mihin väestönsuojasta poistettavat tavarat voidaan siirtää. Lähtökohtaisesti kukin tilojen käyttäjä vie omat tavaransa omiin tiloihinsa.

Käyttöönottosuunnitelma on osa pelastussuunnitelmaa. Tässä käyttöönottosuunnitelmassa on annettu yleinen malli niistä toimenpiteistä, jotka suoritetaan, kun

väestönsuoja laitetaan käyttökuntoon. On syytä huomioida, että väestönsuojissa ja sen varusteissa voi olla eroavaisuuksia rakennusajankohdan mukaan.

Ensisijaisesti väestönsuojan käyttökuntoon laittoa johtaa nimetty väestönsuojanhoitaja. Väestönsuojanhoitajan tai huoltoliikkeen vuosittain tekemien väestönsuojan varusteiden ja laitteistojen toimintakunnon tarkastusten perusteella väestönsuoja on yleensä suojautumisen kannalta kunnossa. Mikäli näin ei ole tai väestönsuojanhoitaja ei ole paikalla, on muiden henkilöiden omatoimisesti aloitettava suunnitelman mukaiset tyhjentämis- ja varustamistoimenpiteet.

Väestönsuojaan lähdettäessä omien tilojen ovet ja ikkunat suljetaan, ilmanvaihto pysäytetään ja tarpeettomat sähkölaitteet kytketään pois toiminnasta. Edellä mainitun jälkeen osallistutaan purkamiseen, rakentamiseen ja muihin suojan käyttökuntoon saattamisen vaatimiin toimenpiteisiin.

2 Väestönsuojan tiedot

Poikkeusoloissa (esim. sotatila, luonnon katastrofi), kun sähköiset viestimet eivät ole toiminnassa tieto tilanteesta saadaan kunnan/kaupungin suojeluorganisaation johtokeskuksista. Näiden paikkojen tarkoituksena on opastaa ja neuvoa, miten siviilien tulisi tilanteessa toimia. Väestönsuojan tiedot löytyvät kyseessä olevan kohteen väestönsuojasta.

3 Väestönsuojan käyttöönotto

3.1 Purkaminen

Väestönsuojan purkamisella tarkoitetaan sinne kerättyjen tavaroiden siirtämistä pois sekä siellä olevien tilaa vievien ja käyttöä haittaavien rakenteiden purkamista ja pois viemistä.

- Poista väestönsuojasta kaikki sinne varastoitu ja sinne kuulumaton tavara sekä roskat.

- Pura kaikki ylimääräiset rakenteet kuten varastokopit ja mahdolliset normaaliajan ovet. Siirrä purettu materiaali pois väestönsuojasta ennalta mietittyyn paikkaan.

- Pura ilmastointikonetta ympäröivä suojahäkki ja siirrä materiaali ennalta mietittyyn paikkaan.

Kuva 1. Väestönsuojan oven edustalla voi olla purettava lattia.

Kuva 2. Purettava suojahäkki. Tässä tapauksessa suojahäkki on valmistettu laudoista. Yleensä suojahäkissä säilytetään väestönsuojan varusteita.

3.2 Rakentaminen ja sekä materiaalin tarkistus

Rakentamisvaiheeseen voi sisältyä listassa lueteltujen asioiden lisäksi myös väliseinien rakennusta esimerkiksi johtokeskuksissa.

• Tarkasta, että väestönsuojassa on kaikki tarvittavat työkalut ja tarvikkeet. Tarvittavien työkalujen ja tarvikkeiden luettelon löydät väestönsuojassa sijaitsevan varustepakin kannen sisäpuolelta tai esimerkki luettelon tämän käyttöönottosuunnitelman lopusta liitteestä 2.

• Voit rakentaa väestönsuojassa olevista materiaaleista, kuten suojahäkin runkomateriaaleista pöytiä, tuoleja tai sänkyjä.

• Varmista väestönsuojan ovien ja luukkujen toiminta ja tiiveys.

• Kiinnitä väestönsuojan opasteet paikoilleen, ellei niitä jo ole kiinnitetty. Varustepakista löytyy tätä varten opastetarrat.

Kuva 3. Väestönsuojan varusteet ja työkalut ovat vanerilaatikossa.

Kuva 4. Varastokopeissa on paljon rakentamisessa hyödynnettävävää puumateriaalia.

Kuva 5. Hätäpoistumisluukku. Tässä tapauksessa luukku avautuu sisään päin. Luukun tiiviste on kiinni karmissa. Varmista tiivisteen kunto.

Kuva 6. Väestönsuojan ovi. Oven tiiviste kiertää karmia. Varmista tiivisteen kunto.

3.3 Ilmanvaihto ja tiiveys

Ilmanvaihtolaitteiston suodattimilla voidaan puhdistaa ulkoa otettavasta ilmasta myrkylliset aineet. Ilmanvaihtolaitteiden avulla suojassa pidetään ylipainetta, jolloin myrkylliset aineet eivät pääse suojaan rakenteiden vuotokohdista.

- Selvitä väestönsuojan ilmaottotapa ja asenna ilmanottoputki tarvittaessa. Ilmanottoputki voi olla myös ulkona paikoillaan (kuva 15).

- Poista mahdollinen pöly, roskat ja vesi ilmanottokanavista, paineventtiileistä, ylipainemittarin mittaputkesta, ylipaineventtiileistä ja suojapuhaltimista.

Kuva 7. Tässä tapauksessa hätäpoistumisluukku johtaa suoraan ulos, mutta joissakin väestönsuojissa on hätäpoistumiskäytävä, jonka päässä on yleensä poistumisluukku. Mikäli pihalle ei näy luukkua se voi olla esimerkiksi pihamaan asfaltoinnin alla tai istutusten seassa. Joissakin tapauksissa hätäpoistumiskäytävästä ei ole luukkua ulos ja tällöin on kaivauduttava ulos väestönsuojan työkaluja apuna käyttäen.

Kuva 8. Väestönsuojan hätäpoistumiskäytävä.

Kuva 9. Väestönsuojan sulkuteltan kiinnitysrimat.

• Sulje normaaliolojen ilmanvaihtoaukot asentamalla sulkulevyt paikoilleen. Varmista, ettei mikään suojan ympärysrakenteiden läpi johtava kanava tai aukko jää sulkematta.

• Tarkasta suojapuhaltimien paineventtiilien kunto kiertämällä ne ääriasentoihin.

• Tarkasta, että erityissuodattimen ylä- ja alapuoliset aukot ovat suojattu kumisuojaimin. Varmista, että kumisuojat ovat kiinnitetty kiristyspannalla (kuva 17). Nämä täytyy olla paikoillaan, eikä niitä saa turhaan irrottaa tai aukaista. Näin siksi, että kosteus ei pääse erityissuodattimeen. Mikäli suodattimeen on päässyt kosteutta ovat kumisuojaimet pullistuneet ulospäin.

• Tarkasta ylipaineventtiilit kiertämällä ne ääriasentoihin.

• Tarkasta, että ylipainemittarissa on riittävästi nestettä ja putken pää on auki.

• Tarkasta suojapuhaltimen vaihdelaatikon öljymäärä ja suorita puhaltimen käyttö-kokeilu.

• Perehdy ilmanvaihtolaitteiston toimintaan ja käyttöön. Tarkasta väestönsuojan tiiveys ilmanvaihtolaitteiston avulla suojasta löytyvien käyttö- ja huolto-ohjeiden mukaisesti.

Kuva 10. Suojapuhallin.

Kuva 11. Suojapuhaltimen virtausmittari.

Kuva 12. Suojapuhaltimen paineventtiili.

Kuva 13. Ylipaineventtiilit väestönsuojan sulkutelttaa varten.

Kuva 14. Ylipaineventtiilit väestönsuojan ulkopuolelta.

Kuva 15. Suojapuhaltimen ilmanottoputki.

Kuva 16. Suojapuhaltimen vaihteiston öljyn lisäys mutteri ja alempana öljysilmä öljyn määrän tarkastusta varten.

Kuva 17. Erityissuodatin. Tarkasta, että kumikorkit ovat ehjät. Korkit eivät saa olla ulospäin pullistuneita.

Kuva 18. Ylipainemittari ja manometrinestepullo.

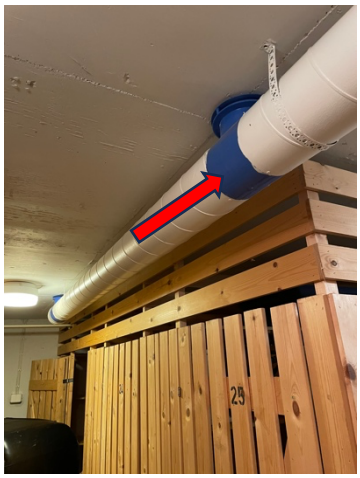

Kuva 19. Kriisiajan jakokanavisto.

Kuva 20. Raitisilmakanava, joka suljetaan väestönsuojaa sulkutilaan laittaessa sulkulevyllä. Tarkasta tiivisteen kunto.

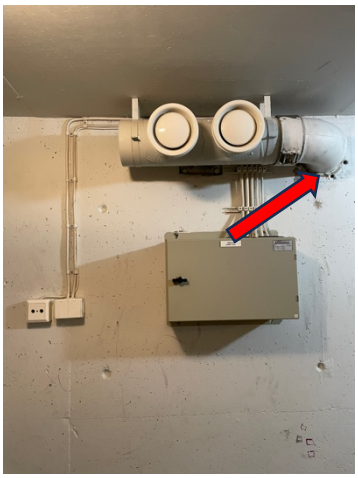

Kuva 21. Kaikki raitisilmakanavat suljetaan sulkulevyillä väestönsuojaa sulkutilaan laitettaessa.

3.4 Vesi-, lämpö- ja jätehuolto

Suojautumisen aikana ei tarvita lämmitystä, joten käännä lämpösulut kiinni asentoon. Väestönsuojan vesipisteeseen on voitava liittää vesiletku, jolla voi puhdistaa käymälät, suojateltan ja suojaan tulijat sekä täyttää varavesisäiliöt. Tämän lisäksi väestönsuojassa tulee voida varastoida tiettymäärä vettä rakennusajankohdan määräysten mukaisesti (litraa/ väestönsuojan m^2). Vesi- ja käymälätarvikkeet ovat yleensä varastoituna ilmanvaihtolaitteen häkkiin.

• Väestönsuojan lämmitys tapahtuu yleensä vesikiertoisella- tai sähköisellä lämpöpatterilla.

• Tarkasta varavesisäiliöiden puhtaus ja täytä ne vedellä. Juomavettä on varattava vähintään xx litraa/m^2. Varattava vesimäärä selviää yleensä väestönsuojan tarkastuspöytäkirjasta.

• Asenna suojassa mahdollisesti olevat käymäläkomerot tai rakenna väliseinät. Väliseiniin voi hyödyntää suojahäkin puumateriaaleja sekä jätesäkkejä ja teippiä. Jaa kuivakäymäläastiat käymälätiloihin. Vaadittu kuivakäymäläastioiden määrä selviää yleensä väestönsuojan tarkastuspöytäkirjasta.

• Jätehuollosta ei ole rakennusajankohdan mukaan erillisiä määräyksiä, joten järjestettävä tarkoituksen mukaisesti. Vuodesta 2011 eteenpäin rakennettuihin väestönsuojiin on vaadittu jäteastioita 15l/ m^2. Jäteastioita olisi kuitenkin hyvä varta jokaiseen suojaan.

Kuva 22. Jäteastiat.

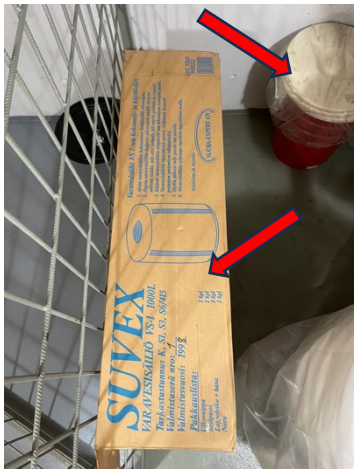

Kuva 23. Varavesisäiliöt ja kuivakäymäläkalusteet.

Kuva 24. Viemärinsulkuventtiili (padotusventtiili).

Kuva 25. Vesipiste.

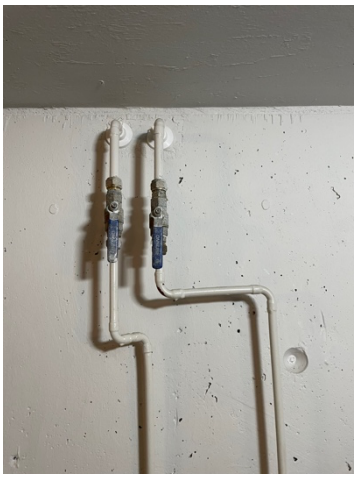

Kuva 26. Vesisulut.

Kuva 27. Sulkuteltta. Joskus käytetään nimitystä sulkukammio.

Kuva 29. Lämpösulut.

3.5 Sähkö ja valaistus

Väestönsuoja on liitetty paikalliseen sähköverkkoon ja siinä on oltava oma ryhmäkeskus. Jokaisessa suojahuoneessa on oltava vähintään yksi kiinteä valopiste ja pistorasia.

- Tarkasta suojan sähkölaitteiden pääsulakkeet, valaisimet, katkaisimet ja seinäpistorasioiden kunto.

- Tarkasta mahdollisten varavoimakoneiden ja puhaltimien kunto.

- Tarkasta varavalaisimien paristot.

Kuva 30. Ryhmäkeskuksessa on usein tulppasulakkeet. Vara sulakkeita on suositeltavaa hankia.

3.6 Viestiyhteydet

Suojassa on voitava säilyttää yhteydet tiedonvälitykseen ja yleiseen väestönsuojeluun. Väestönsuojassa tulee olla matkaviestimen käytön mahdollistava tekninen järjestelmä tai toiminnassa oleva kiinteä lankapuhelinliittymä ja puhelin. Matkaviestimen käytön mahdollistavalla teknisellä järjestelmällä tarkoitetaan gsm-passiiviantennia, joka mahdollistaa matkapuhelimen käytön väestönsuojassa ja on sähkönjakelusta riippumaton ratkaisu.

Kuva 31. GSM-passiiviantenni.

- Varusta väestönsuoja radiolla ja puhelimella ja varmista niiden toimivuus.

- Varmista, että väestönsuojan puhelinnumero tai väestönsuojan hoitajan matkapuhelinnumero on kunnan pelastusviranomaisten tiedossa.

3.7 Väestönsuojan alueet

Väestönsuojassa voi olla erillinen sulkuhuone, mikäli tällaista huonetta ei ole käytetään sulkutelttaa. Käymäläalue sijaitsee ylipaineventtiilien luona ja ilmanvaihtokoneille on varattu oma tila. Tilaa suojautujille on rakennusajankohdasta riippuen 0,6 m² tai 0,75 m² per henkilö.

- Jaa väestönsuojan tilat ennakkoon kiinteistön käyttäjille. Jokaiselle käyttäjälle on määrättävä oleskelupaikka, jossa pidetään mukana olevat henkilökohtaiset tavarat.

- Hanki väestönsuojaan riittävä määrä pieniä istuimia, pöytiä sekä kerrossänkyjä ajan salliessa. Näitä voi rakentaa myös esimerkiksi puretuista materiaaleista. Huomioi tilan koko.

• Hanki väestönsuojaan tarvikkeita, jotka mahdollistavat siellä olon pidemmäksikin ajaksi (maks. 3 vuorokauden yhtäjaksoinen sulkuaika). Esimerkiksi hyvää ajanvietettä voisivat olla kortti- tai lautapelit.

• Tiedota kiinteistön käyttäjille suojan valmiudesta ja mitä heidän tulee tuoda mukanaan suojaan.

3.8 Väestönsuojaan mukaan otettavat tarvikkeet

Väestönsuojaan ei ole varattu elintarvikkeita. Koska tämä väestönsuoja sijaitsee asuinkiinteistössä, tulee asukkaiden itse tuoda mukanaan väestönsuojaan elintarvikkeet sekä muut välttämättömät henkilökohtaiset tarvikkeet.

Varustaudu riittävästi vaihtelevien lämpötilojen varalle. Väestönsuojaan ei saa tuoda aseita, alkoholia, huumeita, lemmikkieläimiä, lämpöä tuottavia laitteita eikä pahanhajuisia aineita. Tupakointi väestönsuojassa on kielletty. Väestönsuojaan suositellaan tuotavaksi seuraavia asioita:

- elintarvikkeita 2–3 vuorokauden selviytymistä varten
- juomaa
- ruokailuvälineet
- henkilökohtaiset lääkkeet ja haavanhoitovälineet
- henkilökohtaiset hygieniavälineet
- vuodevaatteet
- ajanvietettä

Väestönsuojan varusteet

- Väestönsuojan materiaali
  - käsivalaisin
  - rautakanki
  - taittopaarit + kantohihna
  - huopa tai lämpöpeite
  - palosanko
  - sankoruisku tai käsisammutin
  - merkitsemiskilpisarja
  - vedensäilytysaine
  - väestönsuojan huolto ja käyttöopas
  - kemiallisen käymälän tarvitsemat kemikaalit

- Turvallisuushenkilöstön materiaali, alkavaa 100 henkilöä kohden
  - ensiside 2 kpl
  - suojakypärä 2 kpl
  - suojapuku + kumisaappaat 2 kpl
  - suojanaamarit 2 kpl
  - huomioliivi tai käsivarsinauha 2 kpl
  - Talon turvaopas
  - ensiapulaukku
  - joditabletit 2 tablettia/henkilö
  - säteilymittari (yli sadan henkilön väestönsuojaan)

- Työkalut
  - pajavasara, 2 kg
  - katkaisutaltta, 300 mm
  - piikkitaltta, 300 mm
  - linjapihdit
  - voimaleikkuri, 600 mm
  - veistokirves, 400 mm

- kenttälapio
- sorkkarauta, 600 mm
- käsisaha, 500 mm
- rautasaha + vara terät 5kpl, 310 mm
- jakoavain, maksimi kita 35 mm
- ruuvitaltta
- ristipääruuvittaltta
- kirvesmiehen vasara, n. 0,5 kg
- nauloja n. 2 kg, 60 mm ja 75 mm
- puukko
- pelastusköysi, d= 12 mm, 20 m
- kiintoavainsarja
- putkipihdit